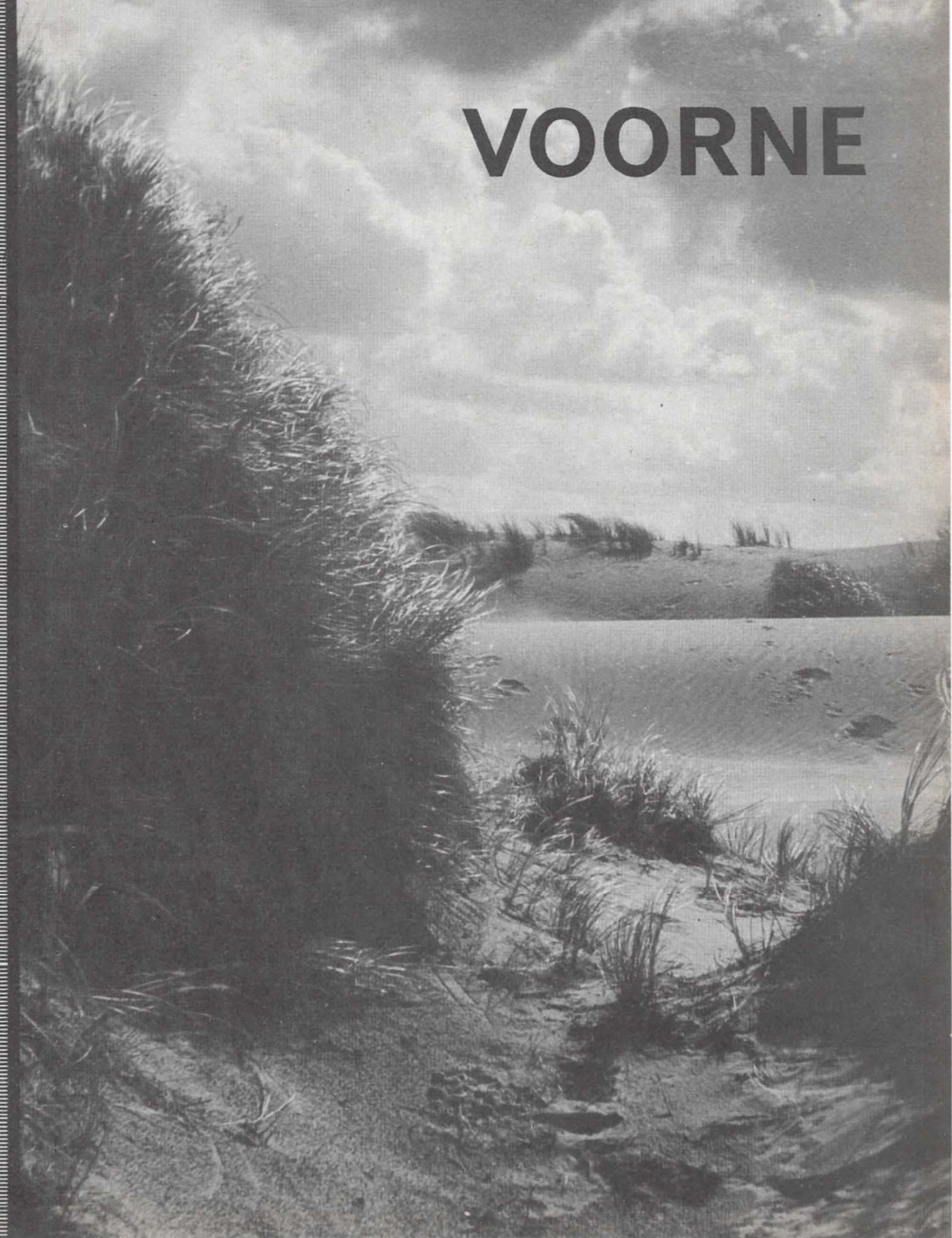

1983 nummer 1

duin

VOORNE

VOGELS VAN DUINEN EN KUST VAN VOORNE

door J.G.M. MARQUENIE
en A.A. VELTHUIZEN

Tot voor kort is er nog maar weinig avifaunistisch onderzoek verricht op Voorne. ADRIANI en VAN DER MAAREL (1968) geven een globale samenvatting over de vogels van Voorne's duin. Het eerste systematisch onderzoek is verricht door de VOGELWERKGROEP KNNV-VOORNE (1981) en de VOGELWERKGROEP AVIFAUNA WEST-NEDERLAND (1981), naast de onderzoeken ten behoeve van het Atlasproject van de Nederlandse broedvogels (TEIXEIRA, 1979).

In dit artikel worden de resultaten besproken van de inventarisaties van broed- en trekvogels gedurende de periode 1974-1982 van een aantal karakteristieke gebieden op Voorne. Gezien de beperkte ruimte die hier beschikbaar is kan dit slechts globaal gebeuren. Een uitgebreider artikel over het onderzoek zal binnenkort in Het Vogeljaar (31, 1983) verschijnen.

INVENTARISATIEGEBIEDEN

De ligging van de geïnventariseerde gebieden is aangegeven in figuur 1. Bij de bespreking van de resultaten worden op grond van terreinkenmerken de volgende gebieden onderscheiden:

1. De Westplaat, bestaande uit zandplaten, slikken en geulen.
2. Groene Strand en Zuidoever Oostvoornse meer. Een aangeslibde en sinds de afsluiting met riet en biezen begroeide vlakte, doorsneden door een kreek.
3. Droge duinen, met onder meer droge graslanden, struwelen en bossen.
4. Natte of vochtige duinen, inclusief de duinmeren en de valleien achter de zeereep. Dit gebied is soms open in de vorm van graslanden, soms gesloten door een begroeiing van vochtige struwelen en bossen.
5. Het landgoed Strypemonde, bestaande uit loofbos, kreekweiden en struwelen en in het zuidwesten wat naaldbos.

BROEDVOGELS

De inventarisatiegegevens zijn opgenomen in tabel 1. Het totaal aantal broedende soorten dat in het geïnventariseerde gebied vastgesteld kon worden bedraagt 111. Dit is ruim 2/3 van het totaal aantal in Nederland broedende soorten! Dit getal komt overeen met dat van ADRIANI en VAN DER MAAREL (1968).

Opmerkelijk is het hoge aantal soorten (84) in het vocht-

ge duingebied. Het droge duingebied bevat 10 soorten minder terwijl de dichtheid van het

aantal broedparen van beide gebieden ongeveer gelijk is (zie tabel 1).

Tijdens de inventarisatieperiode verdwenen Blauwe Kieken-dief, een uiterst zeldzame soort, Draaihals, Grauwe klauwier en Cetti's zanger. Deze laatste is zeer gevoelig voor vorst en is door de winter van 1979-'80 verdwenen. Herstel van deze soort kan echter verwacht worden. De afname van het rietgebied is van invloed geweest op het verdwijnen van de Blauwe kiekendief.

Als nieuwe soorten vestigden zich op Strypemonde een Bui-zerd, in de duinen de Snor

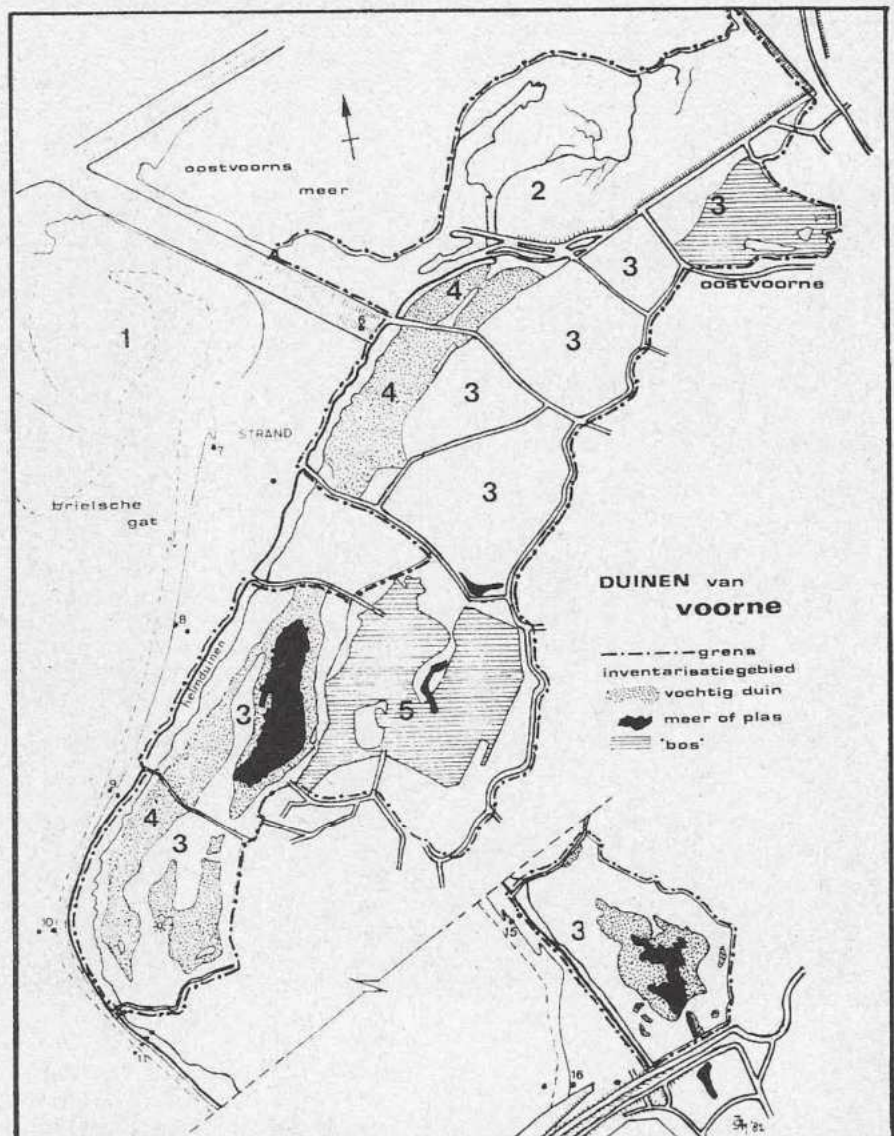
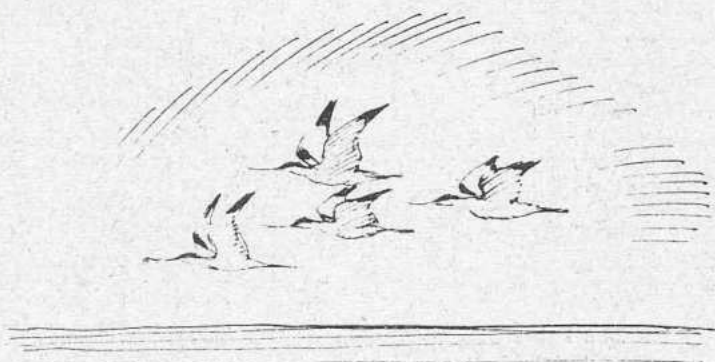

Fig. 1: De duinen van Voorne en de op vogels geïnventariseerde gebieden. 1. De Westplaat. 2. Het Groene strand en strandhaak. 3. Droge duinterreinen. 4. Vochtige tot natte duinterreinen. 5. Strypemonde.

Kluten Ill. A. Stolk

(voor zo'n gebied een zeldzame soort) en op het Groene Strand de Blauwborst en het Baardman-netje.

Willen we het belang van de broedvogelpopulatie aangeven, dan is één van de mogelijke criteria waarmee dat kan gebeuren de zeldzaamheid van de soorten. De getallen die hierop betrekking hebben zijn weergegeven in tabel 1 (kolom 2). Hieruit blijkt, dat maar liefst 37 van de 111 soorten "vrij schaars" of zeldzamer zijn (minder dan 5000 paar in Nederland, indeling volgens TEIXEIRA, 1979). Onder deze soorten bevinden zich onder andere Woudaapje, Roerdomp, Krakeend, Bruine Kiekendief, Kleine plevier, Houtsnip, Boomvalk, Blauwborst, Roodborsttapuit, Tapuit, Snor, Fluiter, Vuurgoudhaantje, Barmsijs en Goudvink.

Afnemend elders in ons land zijn behalve de genoemde zeldzame soorten onder meer Zomertaling, Kluut, Watersnip, Grut-

to, Tureluur, Sprinkhaanriet-zanger en Rietzanger. Men kan ze in de hier genoemde gebieden (nog) vinden. De Waterral die elders in aantal afneemt, wordt hier in toenemend aantal aange-troffen.

Opmerkelijk is de rijkdom aan Dodaarsen en Geoorde futen, soorten die elders verdwijnen of zeer schaars zijn. De rijkdom aan Groene spechten en Roodborsten is verhoudingsge-wijs groter dan in de rest van Nederland.

INDIKATOREN

Elke soort stelt eisen aan de omgeving om tot broeden te komen. Voor sommige soorten is een dichte begroeiing belang-rijk (bijvoorbeeld Bosrietzan-ger), voor andere moet een ge-bied juist open en vlak zijn (bijvoorbeeld steltlopers). De Grauwe klauwier en de Boompie-per vragen weer om een "coulis-senlandschap".

In tabel 1 is voor alle soorten het voorkeursbiotoop aangegeven volgens TEIXEIRA (1979). Daarnaast zijn sommige soorten voorzien van een stip (tabel 1, kolom 4). Hiermee wordt aangegeven dat de soort kan dienen als bio-indikator voor een rijk en goed ontwik-keld biotoop. Van alle op Voor-ne broedende soorten valt 1/3 hieronder. Omdat in ons land en elders in Europa deze biotopen aan het verdwijnen zijn, is het voortbestaan op Voorne van het grootste belang.

De aard van de begroeiing is echter niet het enige wat de geschiktheid voor het broeden bepaalt. De mate van rust is ook van belang. Overmatige re-kreatie brengt onrust met zich mee. Vele van de genoemde soor-ten zijn zeer gevoelig voor re-kreatiedruk, met name de soor-

ten van het open veld zoals Kluut, Kleine plevier, Bontbek-plevier en Strandplevier en het is dan ook de vraag of veel van deze soorten zich in de toe-komst zullen kunnen handhaven.

TREKVOGELS

Het gehele Voornse kustge-bied vormt een belangrijke rust- en fourageerplaats voor doortrekkende water-, waad- en zangvogels. In de periode 1974-1982 zijn 207 vogelsoorten waargenomen.

De Westplaat (fig. 1) is het meest noordelijk gelegen slik onder invloed van het getij in het gehele Deltagebied. Veel van dergelijke slikken zijn verdwenen (BEIJERSBERGEN en VAN DER BERG, 1980). Het gebied wordt jaarlijks bezocht door grote aantallen vogels en is van enorm belang. De meest re-gelmatig voorkomende steltlo-pers zijn Scholekster, Kluut, Bontbekplevier, Kanoetstrandlo-per, Drieteenstrandloper, Bonte strandloper, Rosse grutto, Wulp en Tureluur. De meest voorko-mende watervogels zijn Rotgans, Bergeend en Zwarte zeeëend (zie tabel 2). Ook sterns en meeuwen kunnen massaal aanwezig zijn.

Het Oostvoornse meer en haar oevers, het Groene strand en de Strandhaak zijn ideaal voor trekkende vogels. De fourageer-activiteit van vogels op de Westplaat is afhankelijk van het getij. Bij hoog en dus diep water zijn de duikeenden vooral actief, bij het dalen van het water worden zij opgevolgd door stootduikende en zwemmende soorten zoals meeuwen en sterns en later door langpotige stelt-

Rotgans(in 1982)	1000
Bergeend	850
Wilde eend	400
Toppereend	400
Eidereend	350
Zwarte zeeëend(in 1982)	1500
Scholekster	1268
Kluut(in 1977)	270
Bontbekplevier	210
Zilverplevier	634
Kanoetstrandloper(in 1978)	1500
Drieteenstrandloper	862
Bonte strandloper	800
Rosse grutto	583
Wulp	737
Tureluur	1200
Grote stern(in 1979)	3892
Visdief	500

Tabel 2. Maximale aantallen van enige doortrekkers in de trekpe-rioden van 1977 - 1982 op de Westplaat.

Snor Foto: A. Velthuisen

Tabel 1. De broedvogels van het Voornse duin- en kustgebied: zeldzaamheid, biotoopvoorkeur en aantallen van de 111 voorkomende soorten. De aantallen broedvogelparen per 100 ha zijn verdeeld in dichtheidsklassen. Klasse 1 - 4: 1 punt = 0,5 broedpaar; klasse 6 - 20: 2 punten = 1 broedpaar; klasse 30 - 60: 10 punten = 5 broedparen; 80 en hoger: 20 punten = 10 broedparen.

INVENTARISATIE 1974 - 1982				West-plaat		Groene Strand+ OVMeer-zuid		Duinen		Strype-monde		Duinen + Strype monde		TOTAAL AANTAL PAREN
	zeldzaamheid	voorkeurs-biotoop	biotoop-indikator	200 ha		90 ha		391 ha		166 ha		200 ha		757 ha
				aantal	dichth. /100 ha	aantal	dichth. /100 ha	aantal	dichth. /100 ha	aantal	dichth. /100 ha	aantal	dichth. /100 ha	
dodaars	vs	2	●							11	14		3	11
fuut	vt	1								6	8		3	6
geoorde fuut	zs	1	●							6	8		3	6
roerdomp	s	2	●							1	2		1	1
woudaapje	zs	2	●							1	2		1	1
blauwe reiger	vt	2								42	50		12	42
knobbelzwaan	vs	1								2	3		1	2
canadese gans		1								3	4	1	1	4
streepkopgans		1								1	2		1	1
bergeend	vs	3		6	6	1	3	21	12	11	14	1	1	40
krakeend	s	2	●							2	3		1	2
wintertaling	vs	2						4	2	21	30	3	3	28
wilde eend	zt	1				30	80	17	10	62	80	14	14	123
zomertaling	vs	2	●							4	4		1	4
slobeend	vt	1	●			3	8	1	1	14	18		4	18
tafeleend	vs	1	●							11	14		3	11
kuifeend	vt	1								12	16	2	2	14
bruine kiekendief	s	2	●			1	3			2	3		1	3
blauwe kiekendief	zs	2	●			1	3							1
buizerd	vs	6	●									1	3	1
torenvalk	vt	6								1	1		1	1
boomvalk	vs	6								2	3	1	1	1
fazant	t	4		2	2	30	80	125	80	122	160	42	50	321
patrijs	t	4		2	2			1						3
waterral	vs	2	●			1	3			12	16		4	13
waterhoen	t	1				2	6	7	4	58	80	7	8	74
meerkooit	t	1				4	10	4	2	54	80	1	1	63
scholekster	t	5		7	8	6	14	7	4	12	16	3	3	35
kluut	vs	0	●	9	10	13	30			1	2		1	23
kleine plevier	vs	4	●	1	1									1
bontbek plevier	s	0		31	30	14	40							45
strand plevier	s	0	●	19	20									19
kievit	zt	5		2	2	20	50	2	1	23	30	3	3	50
watersnip	vt	2	●			1	3			12	16		4	13
houtsnip	vs	6						5	3	4	4	9	10	18
grutto	zt	5	●			1	3					1	1	2
tureluur	vt	5	●			10	30			3	4			13
kokmeeuw	zt	2								2	3			2
holenduif	vt	6		2	2			10	6	3	4	3	3	18
houtduif	zt	6				1	3	235	120	36	50	50	50	322
turkse tortel	zt	6						123	80	3	4	20	20	146
tortelduif	t	6				2	6	165	100	58	80	20	20	245
koekoek	vt	6				3	6	35	18	21	30	6	6	65
steenuil	vt	6								1	1	1	1	1
bosuil	vs	6						1	1			1	1	2
ransuil	vt	6						4	2	4	4	1	1	9
ijsvogel	zs	6	●							1	2			1
draaihals	zs	6						1	1					1
groene specht	vt	6						28	16	4	4	6	6	38
grote bonte specht	vt	6						38	20			17	18	55
kleine bonte specht	vs	6										1	1	1
veldleeuwerik	zt	5		13	14	4	10	2	1					19
boerezwaluw	zt	7						21	12			18	18	39
huiszwaluw	zt	7						5	3			3	3	8
boompieper	vt	6	●					5	3	1	2			6
graspieper	zt	3		8	8	10	30	3	2	2	3			23
gele kwikstaart	vt	4		1	1	2	6			1	2			4
witte kwikstaart	t	7		1	1	1	3	4	2	3	4	3	3	12

* zs (zeer schaars) = 1-200; s (schaars) = 200-1000; vs (vrij schaars) = 1000-5000; vt (vrij talrijk) = 5000-25000; t (talrijk) = 25000-75000; zt (zeer talrijk) = meer dan 75000 paren in Nederland.
 ** 0 = slikken en platen; 1 = open water; 2 = moeras; 3 = droge duinen; 4 = akkers en ruderaal terrein; 5 = grasland; 6 = bossen en parken; 7 = stedelijk gebied.
 *** de met een stip aangegeven soorten wijzen op een rijk biotoop.

INVENTARISATIE 1974 - 1982				West- plaat	Groene Strand+ OVMeer- zuid	Duinen				Strype- monde		Duinen + Strype monde		TOTAAL AANTAL PAREN
	zeldzaamheid *	voorkurs- biotoop **	biotoop- indikator ***	200 ha	90 ha	droge		voch- tige		200 ha		757 ha		
				aantal dichth. /100ha	aantal dichth. /100 ha	aantal dichth. /100 ha	aantal dichth. /100 ha	aantal dichth. /100 ha	aantal dichth. /100 ha	dichth. /100 ha				
winterkoning	zt	6			35	80	310	160	160	180	73	80	160	578
heggemus	zt	6			38	100	257	140	94	120	35	40	120	424
roodborst	zt	6					287	140	61	80	45	50	120	393
nachtegaal	vt	6			1	3	59	30	19	30	6	6	30	85
blauwborst	s	2	●		1	3								1
gekraagde roodstaart	t	6	●		1	3	34	18	7	10	2	2	12	44
roodborsttapuit	vs	3	●		1	3								1
tapuit	vs	3	●	1	1	3	2	1					1	4
merel	zt	6			9	10	448	240	96	120	65	80	160	618
zanglijster	zt	6			1	3	172	100	26	40	30	30	80	229
grote lijster	vt	6					7	4			8	8	4	15
cetti's zanger	zs	2	●		2	6	1	1	9	12			3	12
sprinkhaanrietzanger	vs	2	●		12	30	1	1	10	12			1	23
snor	vs	2	●						2	3			3	2
rietzanger	vt	2	●		12	30	1	1	51	80			14	64
bosrietzanger	vt	2			51	120	3	2	4	4			2	58
kleine karekiet	t	2			33	80			64	80			18	97
spotvogel	t	6					1	1	3	4	2	2	2	6
braamsluiper	vt	6			2	6	29	16	21	30	7	8	16	59
grasmus	t	6			25	60	29	16	16	20	3	3	14	73
tuinfluiter	t	6			3	8	35	18	26	40	10	10	20	74
zwartkop	t	6			4	10	117	60	45	60	35	40	60	201
fluiter	vs	6	●				2	1			1	1	1	3
tjiftjaf	zt	6					109	60	47	60	29	30	50	185
fitis	zt	6			79	180	652	340	297	360	59	60	140	1087
goudhaantje	t	6	●				1	1			2	2	1	1
vuurgoudhaantje	vs	6	●				2	1					1	2
grauwe vliegenvanger	t	6					21	12			10	10	8	31
baardmannetje	vt	2	●		3	8			4	4			1	7
staartmees	vt	6					28	16	12	16	6	6	12	46
glanskop	vt	6					10	6	5	6	2	2	6	17
matkop	t	6					32	18	26	40	8	8	18	66
kuifmees	vt	6	●								2	2	1	2
pimpelmees	zt	6			2	6	163	100	39	50	25	30	60	229
koolmees	zt	6			5	12	272	140	48	60	55	60	100	380
boomklever	vt	6					1	1					1	1
boomkruiper	t	6					34	18	2	3	15	16	14	51
wielewaal	vs	6					11	6	3	4	5	6	6	19
grauwe klauwier	zs	6	●				1	1	1	2	1	1	1	3
vlaamse gaai	t	6					46	30	14	18	10	10	20	70
ekster	zt	6			1	3	20	12	3	4	6	6	8	30
kauw	zt	7					50	30			2	2	14	52
zwarte kraai	t	6					2	1	1	2			1	3
spreeuw	zt	7					175	100	10	2	40	40	50	225
huismus	zt	7					214	120	1	2	100	100	100	315
ringmus	zt	6					90	50	29	40	20	20	40	139
vink	zt	6					33	18	2	3	16	16	14	51
groenling	t	6			3	8	52	30	9	12	9	10	20	73
putter	vs	6			1	3	8	4	2	3	4	4	4	15
kneu	zt	7		4	4	32	60	40	19	30	8	8	30	123
barmsijs	s	6	●				6	3	12	16	4	4	6	22
goudvink	vs	6	●		1	3	67	40	27	40	16	16	30	111
rietgors	t	2		1	1	40	1	1	42	50			12	84
111 soorten totaal														
aantal broedparen:				110	560		4830		2023		1016		7868	8539
per 100 ha:				55	622		1235		1219		503		1039	816
aantal soorten:				17	51		74		84		68		99	

Dwergsterns, een verdwenen soort Foto: J. Marquenie

lopers (Wulpen, Rosse grutto's, Kluten en Scholeksters), tot tenslotte de nog natte plaat bezocht wordt door kortsnavelige strandlopers (SWENNEN, 1982). In en rond het Oostvoornse meer kunnen deze fourageeractiviteiten alle gelijktijdig verlopen: er is diep en ondiep water met zandige en slikgige oevers. Voor de overige vogels zijn er rietvelden en vegetaties van de primaire duinvalleien, zilte weiden, etc. Deze rijk geschaakte gradiënten in milieu-voorwaarden trekken veel vogels aan. Wat de rijkdom aan vogels betreft kan de betekenis van het meer en omgeving met 219 waargenomen soorten (broed- en trekvogels) zeker groot genoemd worden, mede omdat de aantallen per soort vaak zeer hoog zijn. De oevers van het Oostvoornse meer hebben bovendien - en vooral tijdens de trektijd - een belangrijke functie voor het overleven van een aantal waadvogels. Dit geldt met name voor Tureluur en Groenpootruiter en in mindere mate voor Bontbekplevier en Kluut. De Scholekster verkiest dan voornamelijk de noordwest-oever terwijl de anderen zowel de noordwestelijke als de zuidoostelijke oever gebruiken.

Wulpen verblijven dan in geringe aantallen op de zuidoostelijke oever; zij verkiezen de Maasvlakte. Steltlopers en watervogels verblijven graag als wintergasten (vanaf november tot half maart) op het Oostvoornse meer.

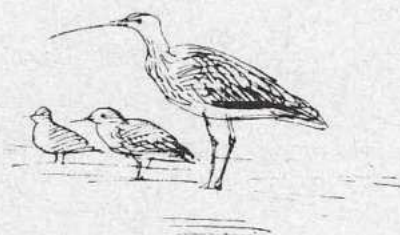
Het hoogste aantal waadvogels is tot nu toe in maart geteld: ca. 4000. Het aantal steltlopers en watervogels tezamen is het rijkst vertegenwoordigd in februari, namelijk

ongeveer 3700 steltlopers en 8000 watervogels. De talrijkste wintergasten zijn genoemd in tabel 3.

TREKVOGELS IN DE DUINEN

In de duinen en op het groene strand kunnen op gunstige trekdagen naast zangertjes en vinkachtigen duizenden lijsterachtigen zoals Kramsvogel en Koperwiek aanwezig zijn, die zich tegoed doen aan de vele bessen. De Vink is in deze terreinen dan met duizenden exemplaren vertegenwoordigd en honderden Goudhaantjes kunnen in de duinen worden aangetroffen. De Barmsijs trekt elk voor- en najaar in een klein aantal door. Ook de Lepelaar verblijft in gering aantal in Voorne's duin: in 1982 met 24 exemplaren in het Quackjeswater.

De honderden vogelsoorten in duizenden exemplaren in wisselende samenstelling trekken veel predatoren aan. De laatste negen jaar zijn 20 stootvogelsoorten in het duin- en kustgebied waargenomen: Wespindief, Zwarte en Rode Wouw, Bruine, Blauwe en Grauwe kiekendief, Havik, Sperwer, Buizerd, Arendsbuizerd, Ruigpootbuizerd, Zeearend, Dwer garend, Slangenarend, Visarend, Torenvalk, Smelleken, Boomvalk, Roodpootvalk en Slechtvalk.

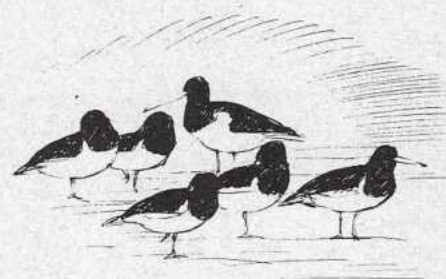
Wulp Ill. A. Stolk

ZELDZAAMHEDEN

Het bijzondere karakter van de kust en duinen van Voorne wordt onderstreept door het regelmatig voorkomen van een aantal incidentele gasten: zeldzame tot zeer zeldzame vogelsoorten in Nederland. Gedurende de inventarisatieperiode werden in totaal 49 van dergelijke soorten waargenomen, waaronder 16 dwaalgasten en 15 zeldzame doortrekkers.

	Dag- max.	Gem. aant.
Fuut	1200	347
Smient	2635	1235
Wintertaling	1400	370
Wilde eend	2500	925
Pijlstaart	990	392
Toppereend	1000	250
Zwarte zeeëend	2025	642
Scholekster	1260	986
Drieteenstrandloper	1000	539
Bonte strandloper	1568	986

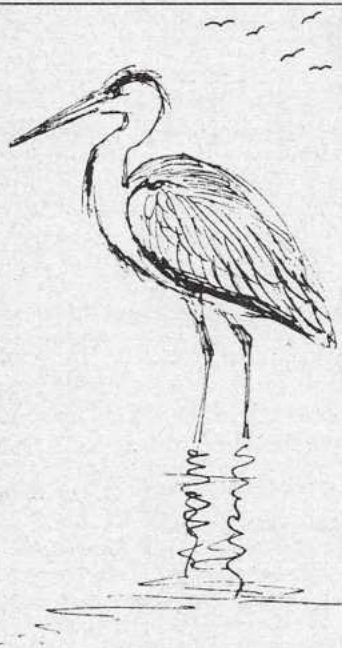
Tabel 3. De belangrijkste wintergasten (watervogels en steltlopers) op de Westplaat en het Oostvoornse meer gedurende de winterperiodes van 1979 - 1982. Gemiddelde bepaald aan de hand van de minima en maxima.

Scholeksters Ill. A. Stolk

VERLEDEN EN HEDEN

De duinen van Voorne zijn nog zeer rijk aan vogels en kunnen bijvoorbeeld een vergelijking met het 'vogeleiland' Texel glansrijk doorstaan. HIRSCHI (1982) vermeldt voor Texel 113 soorten broedvogels, terwijl in het Voornse duin- en kustgebied, dat vele malen kleiner is dan Texel, 111 soorten vastgesteld werden. Verder dient bedacht te worden dat 10 soorten vroeger wel op Voorne voorkwamen: Kempshaan, Wulp, Stormmeeuw, Zilvermeeuw, Grote stern, Visdief, Dwergstern, Paapje, Grote karekiet en Geelgors. Sinds de vijftiger jaren

Blauwe Reiger Ill. A. Stolk

verdwenen nog: Porseleinhoen, Zwarte stern, Kerkuil, Nachtzwaluw, Hop en Boomleeuwerik. Deze vogels waren toen normale verschijningen. In veel grotere aantallen dan nu kwamen voor: Aalscholver, Blauwe reiger (kolonie in "Reigersnest"), Roerdomp, Woudaapje, Bergeend, Zomertaling, Sliebeend, Grauwe en Bruine kiekendief, Patrijs, Kluut, Kleine plevier, Bontbekplevier, Strandplevier, Kievit, Watersnip, Grutto, Tureluur, IJsvogel, Boompieper, Roodborsttapuit, Tapuit, Spotvogel, Grasmus en Grauwe vliegenvanger. Lepelaars en Steltkluten werden regelmatig gezien.

Een van de oorzaken van het verdwijnen van een aantal soorten (onder andere Boomleeuwerik, Paapje en Roodborsttapuit) is de normale successie van de vegetatie, het dichtgroeien van de valleien. Door juiste beheersmaatregelen is de terugkeer van deze vogels nog mogelijk. Andere soorten zijn definitief verdwenen of zullen nog verdwijnen door de toenemende urbanisatie en de daarmee "noodzakelijk grootschalig" uit te voeren projecten.

Als deze ontwikkelingen op dezelfde voet doorgaan als in de afgelopen decennia zal er een verarmd parkachtig landschap overblijven met een 50-tal soorten waaronder vooral merels en mussen. Een ontwikkeling die wellicht sommige plannologen en projektontwikkelaars niet zal raken, omdat zij zich niet bezighouden met wat een terrein is, maar uitsluitend

met wat het in hun gedachten-gang kan worden. Denken op korte termijn is daarbij handelsmerk en ekologische overwegingen tellen niet of nauwelijks.

KONKLUSIE

De betekenis van de duinen en kust van Voorne als broedgebied voor 111 soorten is zonder meer duidelijk. De Westplaat en het Oostvoornse meer zijn van belang voor de doortrek en het overwinteren van delen van de populaties van 262 soorten uit West- en Noord-Europa en zelfs Groenland.

OSIECK (1982) noemt de Voordelta (inkluisief de Kwade Hoek op Goeree) een 'wetland' conform de Conventie van Ramsar 1971. Dit houdt in dat voor meer dan 1 % van de totale populatie in het gebied rust of fourageert. Vanuit de internationale vogelwereld zijn er aanbevelingen gedaan voor de bescherming van vele ook op Voorne voorkomende soorten. Deze aanbevelingen zijn vastgelegd in vele 'konventies' en zelfs in de Richtlijnen van de Raad van Europa 1979.

De algemene ekologische waarde van de duinen en het kustgebied van Voorne is reeds op vele plaatsen naar voren gebracht. Dat deze in internationaal opzicht zeer hoog en in verschillende opzichten uniek is, lijkt onze nationale trots nauwelijks te strelen. Langzamerhand worden Voorne en de Voordelta een geïsoleerde "ekologische cel" in een verstedelijkte omgeving. Een volledige bescherming van het gebied

Kluut boven nest Foto: A. Velthuisen

(bijvoorbeeld in de vorm van een nationaal park Voorne en Voordelta) is dringend gewenst. Bijna 80 jaar nadat het Naardermeer gered werd van het volstorten met huisvuil, willen velen nog steeds dezelfde natuur volstorten met onder meer chemisch afval.

Sic transit gloria mundi!

LITERATUUR

- ADRIANI, M.J. & E. van der MAAREL, 1968. Voorne in de branding. Stichting Wetensch. Duinonderzoek, Oostvoorne.
- BEYERSBERGEN, J. & A. van der BERG, 1980. De Grevelingen. Zeist.
- HIRSCHI, W., 1982. De vogelwereld van Texel en haar bedreiging door toerisme en intensieve landbouw. Vogeljaar 30: 1-13.
- OSIECK, E.R., 1982. Belangrijke waterrijke vogelgebieden in Nederland. Limosa 55: 43-55.
- SWENNEN, C., 1982. De vogels langs onze kust. in: J. ten HOUTEN e.a. Wadden, duinen, delta. Wageningen.
- TEIXEIRA, R.M., 1979. Atlas van de Nederlandse broedvogels. 's Graveland.
- VWG Avifauna West Nederland, 1981. Randstad en broedvogels. Tilburg.
- VWG KNNV-Voorne, 1981. De relatie tussen de broedvogelstand en de vegetatietypen in een deel van Voorne's duinen. Mededeling nr 16 (intern rapport).

Dit artikel is een samenvatting van mededeling nr. 30 van de vogelwerkgroep KNNV-Voorne.